ŞERH-İ KELÂM-I İMAM ALİ
Kerreme'llâhü veche

SEYYİD MUHAMMED
NÛR'UL-ARABÎ
Kaddese'llâhü sırrahu'l azîz

İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı
ALTUNTAŞ

İSBN:
ismailhakkialtuntas@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : **H. İsmail Hakkı Altuntaş**
Kapak :
Baskı- Cilt :

2010

SEYYİD MUHAMMED NÛR'UL ARABÎ
Kaddese'llâhü sırrahu'l azîz

1813 yılında Mısır'ın **"Mahalletü'l-kübrâ"** adlı kasabasında dünyaya gelen Seyyid Muhammed Nûr'un hayatı hakkındaki bilgileri halifelerinden Harîrîzâde Kemâleddin Efendi'nin **Tibyân ü Vasâ'ili'l-hakâ'ik fî beyân-ı selâsili't-tarâik** adlı eserinden ve Bursalı Mehmet Tâhir'in onun hakkında yazmış olduğu menâkıbnâmesinden öğrenmekteyiz. Hz. Ali kerremallâhü vecheye nisbet edilen Noktatü'l-beyân adlı eseri şerh etmesinden dolayı **"Noktacı Hoca"** , Mısır'dan gelip Rumeli'ye yerleştiği için **"Arap Hoca"** ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin torunu Hz. Hüseyin aleyhisselâm soyundan geldiği için **"Seyyid"** lakaplarıyla tanınır. Muhammed Nûr'ül-Arabî, üstad ve mürşidi Hasan el-Kuveynî'nin

"Artık sana bütün ilimlerin yolu açıldı. Anadolu'ya git" emriyle Anadolu'ya gönderilmiş, bir süre sonra da kendi isteğiyle Rumeli'ye geçmiştir.

1839-1870 yılları onun Rumeli Nakşîliği ve Melâmilik arasında bir tasavvuf sistemi kurmaya başladığı bir dönem olmuştur. Muhammed Nûr, İstanbul'a geldiğinde Melâmiyye-i

Bayrâmiyye (Orta Devre Melâmîleri) şeyhi **Abdülkadir Belhî**'yi kendisine bağlamak ve Melâmîliğin tek temsilcisi olmak istemiştir. Ancak Belhî'nin bunu kabul etmemesi üzerine bu isteğine erişememiştir. Muhammed Nûr'un **Şerif Efendi** ve **Latife Hanım** olmak üzere iki çocuğu olmuştur. Halifesi ve oğlu Şerif Efendi'nin hiç çocuğu olmadığı için maddî ve manevî soyu Latife Hanım ve damadı Abdürrahim b. Ali El-Melâmî (Fedâî) ile onların çocuklarından devam etmiştir.

Seyyid Muhammed Nûr'ul Arabî, kaleme aldığı eserlerde üçüncü devre Melâmîliğinin görüşlerini ortaya koymuştur. Abdülbâki Gölpınarlı (1931: 287-290) **bu eserlerin elli beş tane olduğunu, bunların otuz sekiz tanesinin Türkçe, on yedi tanesinin ise Arapça** olduğunu belirtir. Muhammed Nûr'un bu eserlerinde, Melâmiyye-i Nûriyye olarak bilinen üçüncü devre Melâmîliğinin tasavvuf düşüncesinin özündeki vahdet-i vücut anlayışı ve kendi temellendirdiği tevhit anlayışı vardır. Melâmet-i Nûriyye'yi yaymak için büyük çaba harcayan Muhammed Nûr, bu gayretini galibiyetle sonuçlandırmış, Rumeli ve Batı Anadolu gibi geniş bir coğrafyaya yayılan Melâmet-i Nûriyye için Üsküp, Manastır, Prizren, Doyran, İştip, Tikveş, Köprü, Selânik, İstanbul gibi şehirlerde dergâhlar kurulmuştur. Melâmet-i Nûriyye'nin geniş bir coğrafî alanda ve geniş kitlelere yayılması için halifeleriyle birlikte gayret gösteren, birçok halife yetiştiren ve birçok talebeye hocalık eden Muhammed Nûr, 1888 yılında kendi

evinde Hakk'a yürümüştür.

Bu kitapta Seyyid Muhammed Nûr'un Osmanlıca olan **Şerh-i Kelâm-ı İmam Ali Kerreme'llâhü veche** [1] sini Türkçeye çevirerek kardeşlerimize faydalı olmayı düşündük.

Hz. Ali kerreme'llâhü vecheye isnat edilen beyitler, Abdulkerim Cîlî kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin İnsan-ı Kamil kitabında geçmekte ve sofiler arasında meşhur olan beyitlerdendir.[2]

Tevfik ve inayet Allah Teâlâ'dandır.

İhramcızâde
İsmail Hakkı ALTUNTAŞ
Esenler /İstanbul

---

[1] Atatürk Kütüphanesi-İstanbul, 892.71– O. Ergin Yazmaları- OE_Yz_000580/14, v.66a-67b;

[2] Abdülkerim Cîlî, Müessesei Arabî, Beyrut, Lübnan, 1420, Birinci Baskı, s.52

ŞERH-İ KELÂM-I İMAM ALİ
Kerreme'llâhü veche

وَمَا الْخَلْقُ فِي التِّمْثَالِ إِلاَّ كَثَلْجَةٍ

وَأَنْتَ بِهَا الْمَاءُ الَّذِي هُوَ (نَابِعُ)

وَمَا الثَّلْجُ فِي (تَحْقِيقِنَا) غَيْرُ مَائِهِ

وَغَيْرَانِ فِي حُكْمٍ دَعَتْهُ الشَّرَائِعِ

وَلَكِنْ بِذَوْبِ الثَّلْجِ يَرْفَعُ حُكْمَهُ

وَيُوضَعُ حُكْمُ الْمَاءِ، وَالأَمْرُ وَاقِعِ

تَجَمَّعَتِ الأَضْدَادُ فِي وَاحِدٍ الْبَهَا

وَفِيهِ تَلاَشَتِ، وَهُوَ عَنْهُنَّ سَاطِعِ

بِسْــمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى اله

وصحبه وسلم اجمعين

وَمَا الْخَلْقِ

Mahlûkat vücutlarının yaratılışı zuhurlarında değillerdir. (Yani, varlıklar göründükleri gibi yaratılmış değildirler.)

فِي التَّمْثَالِ

Bir şeye benzememekte, vücutları (varlıkları) zahirde değildirler.

إِلاَّ كَثَلْجَةٍ

Ancak kar ın benzeri durumdadırlar. Müstakil vücutları yoktur. Zira karın vücudu suyun vücududur. (Mahlukatın) yaratılışı dahi böyledir. Vücutları Hakk'ın vücududur. Müstakil vücutları (varlıkları) yoktur.

وَأَنْتَ

Hâlbuki Sen. (Ya Allah) Hakk'a hitaptır.

بِهَا

Mahlûkatın vücutlarının zuhurlarında olan

اَلْمَاءِ الَّذِي هُوَ (نَابِعٌ)

Karın kaynağı olan su gibidir.

وَمَا الثَّلْجُ فِي (تَحْقِيقِنَا) غَيْرُ مَائِهِ

Hakikatin ta kendisi olarak kar sudan başka bir şey değildir. Ancak su havanın soğukluğu ile kar suretinde görünür. Bu sebeple **su** ismi gizlenip **kar** ismi zahir olur. Hakikatte iç yüzünde ikisi birdir.

Yaratılmışların hepsi Hakk'ın zuhurudur. Her suret tavır ve hallerde bulunabilirler. Bunlar, yaratılmış diye anıldılar. Hakikatte ise Allah Teâlâ'nın zâtından başka varlık yoktur. Bu bütün mahlûkat diye anılan şeyler, (Allah Teâlâ'nın zâtının) cilvesi (suret tavır ve haller) şeklinde görünüşüdür.

وَغَيْرَانِ فِي حُكْمٍ دَعَتْهُ الشَّرَائِعِ

Şeriat hükümlerine göre kar ve suyun hükmü aykırı ve uymazlar. Çünkü su temizleyici (abdest, taharet)dir. Kar ise değildir. Eğer kardan başka bir su ve (karı) eritecek bir şey bulunmazsa teyemmüm caizdir. Zira karın varlığı teyemmüm hükmünü kaldırmaz. Suyun varlığı teyemmüme engeldir.

Bu manadan bilindi ki; **şeriatın zahirinde kar su hükmünde değildir.** Çünkü karın zahirde müstakil bir vücudu yoktur ki, ona su denilebil-

sin. Bu nedenle zahirde ve isimde Allah Teâlâ'nın görünüşleri olan mahlûkat zâtından ayrı değildir. Çünkü Allah Teâlâ'dan başka varlık yoktur ki; ona Hakk nisbeti verilebilsin. Buna göre kar suyun mazharı ve sureti olduğu gibi mahlûkat Allah Teâlâ'nın mazharı ve çeşitli görünüşleridir. Ancak mahlûkata Hakk nisbeti verilmez. (Allah denilmez) çünkü varın yok olana bağıntısı ilgisi (mevcudun ma'duma itlakı) olunmaz.

وَلَكِنْ بِذَوْبِ الثَّلْجِ يَرْفَعُ حُكْمُهُ

وَيُوضَعُ حُكْمُ الْمَاءِ، وَالْأَمْرُ وَاقِعٍ

Kar eriyip, kar ismi ve temizlemez hükmü (teyemmüme mani olamaması) **kalkıp su hükmünü alınca temizleyici (abdest, taharet) hükmü geri gelir.**

Bu nedenle Allah Teâlâ tevhid sulûkü için uyarıda bulundu.

"Ben, insanları ve cinleri ancak bana ibâdet etsinler diye yarattım" [3]

"İbâdet etsinler" bir manada **"tevhid etsinler"** diye yarattım.

Bu ayete göre bütün yaratılmışları fâni etmek gerekir. Tevhid-i Ef'al, Tevhid-i Sıfat ve Tevhid-i Zât ile Hakk gidilir ve fani olunur. Sonra, zat-ı Hakk müşahede olunup Hakk nazarıyla ve sulûk ile mahlûkat fâni, Hakk bâkî olduğu müşahede edilip, her şeyde tümüyle Hakk zahir

---

[3] Zâriyât, 56

olur. Fakat tevhid sülûku olmaksızın mahlûkata **Allah** demek küfürdür. Allah Teâlâ'ya sığınırız.

Hz. Ali kerreme'llâhü veche buyurdu ki;

"Ve'l-cem'u bilâ farkin zendakatun. El-farku bilâ cem'in şirkun. Ve'l-cem'u ma'a'l-farki tevhîdun."

(Farksız cem' zındıklık Cem'siz fark, şirk; farkla birlikte cem' ise tevhittir.)

Bektâşi tâifesine kendilerini nispet eden bazı dinsizlerin tevhid-i sulûk etmeden **"mahlûkat Hakk'dır, görünüşte varlıkları vardır"** görüp ve düşünmeleri, bunun yanında **"Enel Hakk" "Ben Hakk'ım"** olan düşünceleri apaçık küfürdür. Bu taifenin iddiası Firavunun **"Ene rabbükümül' a'lâ"** (Naziat, 24) (Ben sizin en yüce rabbinizim) iddiası gibidir.

"Ey Allah Teâlâ'm kovulmuş şeytanın şerrinden ve fitnesinden Sana sığınırız."

Bu makama Makam'ül-Cem, Hazretü'r-ruh ve Kurb-u ferâiz isimleri verilir. Bu makamda **"Ene'l Hakk"** demek caiz olur. Fakat bu sırrı açıklamak caiz değildir. Mansur b. Hallac'ın bu sırrı saklama sabrı kalmayıp **Enel Hakk** sırrını zahir edip, faş oldu. Onun için kendini öldürene dua okudu.

Ehlullah niyaz ederler. Zira bu sırrı faş edene mücazat, âdem- suveridir. Ve illâ hazretten dûr olur.

(Ehlullah Allah Teâlâ'ya sığınırlar. Zira bu sırrı faş edene ceza verilmesi, dünya gereği ve Allah Teâlâ'dan uzak olmaya sebeptir.)

تَجَمَّعَتِ الْأَضْدَادِ فِي وَاحِدٍ الْبَهَا

Makam-ı Hazret-ül Cem; efâl, sıfat ve zat-ı Hakk ile kaim olduğu müşahede olunur. Aralarında zıddiyet sabit olur.

Meselâ; **evvel ahir, batın-zahir**, **mu'ti-mani**, **afüvv-müntakim** ve diğerleri gibi; Hakk Teâlâ'nın esma ve sıfatı, yani; Hüsn-ü cemal zat-ı vahid olan hakikat-i âlinin, cilveleri (görünüşleri, halleri vb) ve sıfatlarıdır.

Ve bu makam **cem'ül cem'** de yani, zuhur eden fiilleri, Hakk'ın zat-ı ile zahir oldular. Bu nedenle, aralarında zıddıyyet vardır. **Su ve kar**, **taş ve ağaçlar**, **hayvan ve nebat** ve diğerleri gibi. Lâkin hepsi sıfat ve ef'âl ve zat-ı Hakk ile zahirlerdir, müstakil vücutları yoktur. Ve zuhurlarının, Hakk'ın zuhurunun kendisi olduğuna

وَفِيهِ تلاَشَتِ، وَهُوَ عَنْهُنَّ سَاطِعِ

Mısrası ile de işaret edildi. Yani, bütün sıfat ve ef'âl, gerek manada ve gerek surette Hakk'ın zuhurlarıdır. **Hepsi, Hakk'ın zat-ı karşısında önemsiz olup, yani fani ve gizlenmişlerdir.**

وَهُوَ عَنْهُنَّ سَاطِعِ

O zuhur edip apaçık görünenlerin zahir ve batınında Hakk'ın zatından başkası yoktur. Görmez misin ki, aynaya baktığın zaman, ayna kaybolup bakanın suret-i zahir olur. Bundan ötürü aynaya bakmak sünnet oldu. Yine;

حتى ما جعل الله مثلا لرئية المظاهر كالمرأت اثر

" Ne zaman Allah Teâlâ'yı zahirde benzerini görmek isteyen, aynadaki (görünen yaratılmış-lar) **eserlerine baksın"** denildi**.**

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

"Ey Allah'ım! Salât'ın Muhammed'e âline ve arkadaşlarına hepsine birden olsun."

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

"Hamd âlemlerin Rabbi'nedir.[4]

****

***

**

*

---

[4] Hata ve kusurlar şahsıma aittir. **Tercümenin bittiği tarih 07.12.2010**